הביניים
פרשת וישלח || שנת תשפ"ז לפ"ק
שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט"א
הביני
מדור
אמונה ובטחון
מתוך קונטרס הביניני המלא
קונטרס תמ"ג

אמונה ובטחון

שיעור שנ"ד

לפתח את היכולת לצאת מהעולם הפרטי

יום שלישי פרשת ויצא ז' כסלו תשפ"ז

ערך עצמי כבסיס לשלימות

בתקופה האחרונה למדנו שמצות הבטחון בה' צריכה להתקיים בשעת קיום כל אחת ממצוות השם. **על האדם לקיים את כל המצוות לשם שמים בלבד, ולא כדי לרצות אחרים.** גם במצוות הנעשות יחד עם אחרים, שגדרן הוא לשמח את הזולת או להוכיחו, **עליו לעשותן רק מחמת גדרי המצוה, ולא כדי לרצות את הבריות או למצוא חן בעיניהם.** שכן **הרצון למצוא חן בעיני אחרים הוא ההיפך הגמור של בטחון, משום שהוא נובע מההרגשה של האדם שהוא זקוק לאחרים.**

ומענין לענין באותו ענין, עברנו לדבר על ענין **הערך העצמי**: **שאם האדם בנוי כראוי ומרגיש את גדלותו האמיתית מצד מהותו ונשמתו, אין לו צורך לרצות אחרים.** למדנו כמה דרכים להגיע לכך. ברור אפוא ש**על האדם להשקיע רבות בבריאות נפשו ובהרגשת ערכו העצמי האמיתי**: כך **יוכל לעבוד את ה' עבודה תמה יותר ולהסתכל על דברים במבט נכון יותר, וכל התורה והמצוות שלו יהיו שלימות יותר.**

ויהיה מתענג בטובה

נרחיב אפוא בעוד צד של ענין זה. **הרמח"ל** פותח את ספרו **'דעת תבונות'** בדומה לפתיחת ספרו **'מסילת ישרים'**, אך בהרחבה יתרה, וזה יכול לשמש כפתיחה נאה לעניין זה. **הרמח"ל** כותב שם כך:

"אמר השכל: היסוד הראשון שעליו עומד כל הבנין (היינו כל העבודה של תרי"ג המצוות והשגה ודביקות) הוא ש**רצה הרצון העליון שיהיה האדם משלים את עצמו ואת כל הנברא בשבילו, וזה עצמו יהיה זכותו ושכרו.** זכותו - לפי שנמצא ש**הוא מתעסק ויגע להשיגה שלימות הזה**, וכשישיגהו, יהיה נהנה רק מיגיע כפיו וחלקו מכל עמלו. **שכרו** - שהרי **סוף סוף הוא יהיה המושלם, ויהיה מתענג בטובה לנצח נצחים**".

שימו לב למילים: **הקב"ה רצה שתשלים את עצמך.** זהו היסוד. והשכר הנפלא ביותר על כך הוא ש**ככל שאתה שלם יותר, כך חייך מלאים עונג ואור, ויש לך הכל.** זה גופא שאתה משלים את עצמך - **יהיה שכרך**, כי **תתענג בטובה לנצח נצחים.**

נשתמש בדברים אלו כפתיחה לשיעורנו. האדם משלים את עצמו, **וראשיתה של ההשלמה היא שדעתו מיושבת עליו.** למשל, בענין הערך העצמי: יש בו **ענוה נכונה, שמחה נכונה, רצון נכון להטיב לאחרים. מבנה נפשו עומד על מכונו.** הקב"ה הרי ברא את האדם כדי שיהיו בו מדותיו יתברך: שיהיה **איש של חסד, ושיהיה לו מבט נכון ותורני על כל דבר.** וככל שהאדם בונה דברים אלו בצורה נכונה יותר, **השכר הראשון שהוא זוכה לו הוא שהוא מתחיל להתענג בטובה.**

אין צורך להאריך בכך ש**אדם ממורמר וכועס הוא הראשון להפסיד מכך. נפשו אינה פועלת כתיקונה, והיא התרחקה מן השלימות.** הרמח"ל מציג זאת כך: הקב"ה כביכול פונה אל האדם ואומר לו: "לא בראתי אותך כשכל אלה כבר בידך, משום שרציתי שתקנה אותם ביגיעתך. אך **אם תקנה אותם, זה עצמו יהיה שכרך, שכן תתענג בטובה**".

סלף בה שבר ברוח

לשון נפלא כתב הרה"ק **רבי מרדכי יוסף מאיזביצא** זיע"א בספרו **'מי השילוח'** (ח"א בליקוטים). **במשלי** כתוב (טו, ד): 'מַרְפֵּא לָשׁוֹן עֵץ חַיִּים וְסֶלֶף בָּהּ שֶׁבֶר בְּרוּחַ'. פשוטו של מקרא הוא ש**כאשר האדם שומר על לשון רכה ונקייה, הוא דבוק בעץ החיים.** ואם הוא מעוות את לשונו ואינו מדבר כפי שראוי, ה**דבר נובע משבר פנימי ששורשו ברוח האדם.** כך מפרש שם **המלבי"ם.** אין הבעיה בדיבור עצמו, בוודאי שלא. האדם פשוט אומר את מה שהוא חושב ומבטא את מה שהוא מרגיש. אלא "**שרוחו נשבר ויש בו חולי ואינו שלם**".

אמור מעתה: **אם ברצונך לתקן, אל תתחיל במערכה על הדיבור. תתקן את הנפש וממילא יתוקן הכל.** זה מה ששלמה המלך מלמד אותנו.

על כך ממשיל הרה"ק מאיזביצא מעשה בשני אנשים, ראובן ושמעון, שנסעו עם סחורה לשוק למכור. בסוף יום השוק שאל ראובן את שמעון: "כמה הרווחת?" השיב לו שמעון: "אלף רובל". שאל אותו ראובן: "כיצד יתכן? הרי אני מכרתי יותר ממך, ואיך יצאת אתה עם רווח כה גדול ואני יצאתי בלא כלום?"

השיב לו שמעון: "לא כאן היתה הבעיה שלך. הבעיה שלך היתה בעיה, שם קנית את הסחורה במחיר יקר מאוד. כאן מכרת את הסחורה לפי שוויה האמיתי, אך כשקנית אותה רימו אותך, ושילמת עליה מחיר מופרז".

כך הוא הענין ב**דברי תורה**. הם 'מרפא לשון עץ חיים', **הם מרפאים את כל חסרונותיו של האדם**. ואם האדם רואה 'סלף בה', כלומר ש**הוא לומד ואינו רואה שום רווח אלא נשאר מעוות כמקודם**, התשובה היא שיש לו 'שבר ברוח', היינו ש**ברוח החיים שבמוחו ובלבו, שם יש לו חסרונות בתולדה** ואינו מתקנם, ולכן דברי התורה אינם מועילים לו. **על כן צריך האדם בראש ובראשונה לרפא את נפשו באמצעות המחשבות היסודיות ואז יוכל כל הבנין לעמוד עליו.**

נפש בריאה קרובה למקורה

דוד המלך אומר ב**תהלים** (יט, ח-ט): "תורת ה' תמימה משיבת נפש, עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, פיקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברא מאירת עיניים". **כשהאדם בנוי ישר, אף שעדיין לא השלים את כל הדברים, התורה תתן לו הכל.** אך אם האדם מבקש בה את ההיפך, אין הדבר כן.

זוהי כוונת רבינו המחבר באזהרתו לעשות את המצוות מחמת הסיבות הנכונות. אדם שבור ורצוץ, שמרגיש שאינו שווה כלום, וסבור שאם אנשים יראו שיש לו כך וכך ירגיש טוב יותר, **הרי הוא לומד את התורה כדי לבנות את עקמומיותו.** וגם לכך יש בכח התורה, שהרי היא יכולה להיות סם המוות למשמאילים בה. על כן **צריך האדם קודם כל לתקן את היסודות, ועליהם יוסיף תורה ותפילה ומעשים טובים.** כשרבינו המחבר אומר: **אל תעשה דברים כדי לְרַצּוֹת אחרים**, כוונתו בעצם: **תלמד היטב את יסודות הבטחון, ואחר כך תלמד תורה כדי לבנות עליהם, התפלל כדי לבנות עליהם, וכן הלאה.**

אכן, **כל התורה והמצוות בונות את נפש האדם**, כלומר, **הן מגלות את האלוקות שבנשמה.** כשמדברים על 'נפש בריאה', יש הסבורים שהכוונה לנפש בריאה על פי הפסיכולוגיה, אך אין הדבר כן. **'נפש בריאה'** פירושה **נפש שהיא כפי שהקב"ה ברא אותה, הקרובה יותר למקור שממנו באה.** היא אוהבת לחייך אל הזולת, אינה צריכה להשיב בצעקה ואינה צריכה לְרַצּוֹת את הבריות. ונפש כזו יכולה להיבנות על ידי התורה והמצוות.

אין לאדם צורה אלא בתפילה

כעת נראה ש**יש חלק בתפילה שבכוחו לפעול זאת באדם, אך רוב רובם של בני האדם אינם מנצלים אותו.** אם נתבונן נראה שזה יכול לבנות את האדם ממקומות שלא חשבנו עליהם. כתב **רבינו יהושע אבן שועיב**א בדרשותיו (פרשת שמיני): "**האדם אינו נקרא אדם ואין לו צורה אלא בשעת התפילה**". בשעה שהאדם מתפלל, יש לו צורת אדם. **כשאתה רואה אותו בשעת התפילה – אתה רואה אדם**, כשאתה רואה אותו שלא בשעת התפילה – אתה רואה רק שמונים או שבעים אחוז מהאדם.

הדבר צריך ביאור שהרי לכאורה בשעה שהאדם מתפלל הוא שקוע בחסרונו. כשהוא מודה, אפשר אולי להבין שיש לו צורת אדם, אך לא כשהוא מבקש.

נחזור אפוא על היסודות, כדי שנוכל להתקדם הלאה. כבר למדנו פעמים רבות את דברי **הרמב"ם** בתחילת **הלכות תפילה**, שהתפילה מורכבת משלושה חלקים: **שבח**, **בקשה** ו**הודאה**. כל אחד מבין שאין הקב"ה זקוק לשירות ותשבחות שלנו ואינו צריך שנודה לו. אלא ש**הוא נתן לנו דרך להשלים את עצמנו, וכשאנו מקיימים את שלושת החלקים האלה כראוי, הרי זו הדרך המועילה ביותר להשלמתנו.**

היכולת לבקש כחלק מבריאות הנפש

נפתח ב**חלק הבקשה**. אב אומר לבנו בבית הכנסת: "גש לפלוני, שיש לו טבק בכיסו ובקש ממנו את הטבק בשבילי להריח". הילד שומע, אך מתבייש: "איני יכול לבקש ממנו". אם הדבר קורה רק במקרה הזה, האב מוותר לו ומסיח את דעתו מן הענין. אבל אם הוא רואה שהדבר חוזר שוב ושוב, ושהילד חושש ומתבייש מכל בקשה קטנה, הוא מחליט לעודד אותו: "ממה אתה מתבייש? גש אליו, אל תפחד".

מדוע הוא מעודד אותו לכך? משום ש**היכולת לבקש דבר מן הזולת היא חלק משלימות הנפש, ואדם זקוק לה כדי להיות בריא.** שמא יאמר אדם: "אינני רוצה להיות מן הנהנים מאחרים..." אכן, יש דבר כזה. **חז"ל** מדברים על כך. אבל לפעמים הדבר נובע ממקום שאינו בריא. אדם כזה אינו מסוגל לבקש טובה מזולתו לעולם. הוא מתבייש, הוא חושש מהתגובה שיקבל. **וזה לא בריא, משום שבמקורה הנשמה בנויה כך שתוכל לבקש. אם אינך מסוגל לבקש, יש כאן בעיה.**

יתכן שהדבר נובע מ**גאוה**. כן, כי לא מתאים לך להראות שאתה זקוק לאחרים. חולי הנפש הוא. כן, זהו **חולי הנפש לכל דבר**. יתכן שאין זו הבושה הבריאה, ואין זה הפחד הבריא. זהו אחד מהדברים הפשוטים שכל אב, אֵם או מחנך כשישים לב לכך, ינסה לעודד את הילד להשתפר בזה וללמדו לבקש באופן בריא.

אין הנאה בלי יכולת להודות

כעת נעבור אל **חלק ההודאה**. ברור ש**ההודאה אינה רק עבודת ה', אלא גם צורך של הנפש**. בשורש הדברים, **כל צורך של הנפש**

א מגיד משרים בעיר טודלה שבצפון ספרד, מתלמידי הרשב"א ז"ל.

הוא עבודת ה', שהרי אין זה עולם נפרד. **הקב"ה ברא את הנפש, והדרך הבריאה ביותר עבורה היא הדרך שבה עובדים אותו.** אך נתבונן בדבר גם כפי שאיש פשוט מתבונן בו.

אפילו גוי שאינו עוסק בעבודת ה', אם רק ירצה לחיות מעט עם האמת, מבין ש**היכולת להודות היא צורך הנפש. קל וחומר יהודי**, מי שאינו מסוגל להודות, הוא אדם ש**לא פיתח את היכולת לשים לב שמישהו הטיב לו.** מאידך, היכולת להודות היא **היכולת להרגיש שמישהו התאמץ בשבילו והרצון לגמול לו:** "אני רוצה להראות לך שהיטבת עמי ושימחת את לבי, ואינני מניח לגאווה, לבושה או לעצלות למנוע אותי מכך".

אין זה נובע מנימוס, שהרי הנימוס אינו צורך של הנפש. אביו אומר לו: "אמור תודה". או הוא עצמו, כשכבר התבגר, אומר לעצמו: "אני חייב לומר לו תודה". לא כן הוא! **הוא רוצה לגמול לחברו, משום שהוא רוצה להראות לו שגרם לו הנאה. "טוב לי כשאני יכול לומר לך שהייתי זקוק לעזרה, ואתה עזרת לי".** האדם **אינו יכול ליהנות מן הטוב אם אינו מסוגל להודות.**

חוסר היכולת להודות הוא שבר בנפש.

בלי הודאה הטוב בורח

הקב"ה **עשה עמנו את הטובה הגדולה ביותר שיכולה להיות, ונתן לנו מצוה לברך ברכת מודים.** העיקר הוא להתבונן - לא רק לומר. שהרי **הדיבור הוא ביטוי של מה שבלבו של האדם,** כפי שאמרנו. **ועל ידי מצוה זו האדם הולך ומבריא.** בוודאי שההודאה היא להקב"ה, אבל קודם כל צריך האדם להבין שעצם מהותו בנויה על כך שיבין מהו הדבר הזה. **ההודאה מחברת את האדם עם הטוב, וכשיבוא אליו טוב, יוכל לקיים את הקשר שלו עמו.**

תאר לעצמך שבכל פעם שמגיע אליך טוב, אתה נוגע בו, ומיד הוא בורח ממך, ואינך יכול ליהנות ממנו. **הדרך להיות מחובר לכל טוב, שהיה לך, שיש לך ושיהיה לך, היא ההודאה:** "אני מכיר בטוב הזה, אני נהנה ממנו, אני שב ומכיר בו ומתפעל ממנו עוד יותר". **ההודאה מחברת את האדם אל הטוב ואל נותן הטוב, ונמצא שזוהי דרך של התחברות אל הקב"ה.** בוודאי ש**עיקר התכלית הוא להתחבר אל הקב"ה, שהוא מקור הטוב.** אבל מי שאינו מסוגל להודות, משום שלא פיתח את היכולת, נפשו שבורה ואינה פועלת כשורה.

ועל הכל אנחנו מודים לך

הדבר דומה לאברי הגוף. הלב צריך לפעום, הכבד צריך לפעול, הכליות ואברי העיכול צריכים לפעול. הכל צריך לפעול, ואם אחד מן האברים אינו פועל, האדם חולה. כך גם בנפש. היכולת להודות היא צורך של הנפש.

על כך אנו מודים במודים דרבנן: **'על שאנחנו מודים לך'**. כלומר, **על היכולת להודות.** ויותר מזה פירש הרה"ק **רבי ברוך ממעזיבוז** זיע"א בנוסח של ברכת המזון "ועל הכל ה' אלוקינו אנחנו מודים לך", יותר ממה שאנו מודים לך על יציאת מצרים ועל התורה וכו', **אנו מודים לך על המתנה הנפלאה שנתת לנו, שאנו יכולים להודות לך.**

כח זה קיים בנפש, ואפילו בנפש הבעל חי הוא קיים, כמו שכתוב (ישעיה א, ג): 'ידע ... חמור אבוס בעליו'. אלא שאצלם זה בדרגה יותר נמוכה, כי אין להם דעת. **ועל זה אנו מודים, על זה שהקב"ה ברא אותנו עם היכולת המופלאה הזו.**

הקב"ה נתן לנו את התורה, ובה הוא אומר לאדם: "אעזור לך גם כשאין לך חשק, וגם כשאתה רדום וגם כשאתה ברוגז על משהו שאירע לך. אמור ברכת מודים".

אנו מתכוננים לחנוכה. אור מופלא נתגלה בעולם כשקליפת יון נמחית, ו**הדבר נעשה על ידי שהיהודי מכיר בטוב ומתפעל ממנו. הוא נכנס לעולם של עונג. מתנה נפלאה היא, וכשהאדם מנצל אותה, הוא חי חיים נעימים ומתוקים.**

ידועים דברי ה**מדרשים**[ב], שהמצוות ניתנו לנו כדי לצרף אותנו, כמו שנאמר (תהלים יח, לא): 'אמרת ה' צרופה'. והדבר מזכיר לנו את עניין 'צדיק ורע לו', כאילו 'לצרף' פירושו לייסר. אך אין הדבר כן. 'לצרף' ו'לזכך' פירושם: **הנח מעט את הגוף בצד, ותן לנשמתך להאיר החוצה.** כשמצרפים ומזקקים את הזהב, הפסולת נושרת ונשאר רק הזהב הנוצץ. **הדבר מטיב עמו ומייקר את ערכו.** וכשאומרים שהקב"ה נתן לנו את התפילה כדי לזכך אותנו, הכוונה היא **לעשות אותנו אנשים המסוגלים להודות. ודבר זה הוא שבונה את נפשותינו באופן הנכון ביותר.**

תפילה היא לא בקשה בלבד

כך הוא הדבר גם ב**חלק השבח** של התפילה. **לחלק השבח יש כח נפלא, כח אלוקי, ליטול את האדם ולרפאו ולהבריא את נפשו מן המקום הקדוש ביותר.** ומדוע אין אנשים מרבים להשתמש בדרך זו? משום שאינם יודעים מהי. כבר דיברנו על כך בעבר, וכדאי לשוב ולדבר על כך.

מפני מה נשתרש בלב האדם שתפילה פירושה לבקש מהקב"ה? הוא מבקש ובוכה, בוכה ומבקש, מבקש עוד יותר בחוזקה... התשובה היא ש**את כוחות הנפש צריך לגלות, אם אין מגלים אותם, לא יודעים שהם קיימים.**

ילד קטן יודע לבקש מיום היוולדו. כח זה מפותח אצלו מן הרגע הראשון, משום שהוא זקוק לו בשביל קיומו. כשהוא רעב, מיד הוא מתחיל לבכות. וכשהוא גדל מעט ונעשה בן שנתיים, כח הבקשה רק מתחזק אצלו. כל היום שומעים אותו: "אני רוצה", "אני צריך", "תן לי". הוא יודע היטב מהי בקשה.

לכן כשהילד נעשה בן שלוש, והמלמד רצה ללמדו מהי תפילה, אמר לו: "תפילה פירושה לבקש מהקב"ה". הילד הצליח להבין זאת לפי ערכו, משום שהוא יודע מהי בקשה.

ב ראה בראשית רבה (מד, א).

"לך לקרן זווית ובקש מהקב"ה. אמור לו שאתה רוצה את הסוכריה האדומה. אמור לו שאתה רוצה לקבל יותר מאחיך". ואף שהתפילה כוללת שלושה חלקים, לא היה אפשר לדבר עמו אז על שני החלקים האחרים, **משום שהם כוחות נפש שצריכים להתפתח**.

וכשהוא גדל, **הוא זקוק לרחמי שמים מרובים כדי ללמוד להודות באמת**. שהרי ייתכן שגם כשהוא מודה, הוא מודה רק משום שהוא חייב, **ואינו מרגיש שום רגש פנימי**; וכשהוא מתבגר ויום אחד הוא נקלע לצרה ומישהו עוזר לו, הוא כותב לו מכתב הודאה שלם ומעטר אותו בתארים שונים. אז רואים שמשהו כבר מתחיל להתפתח אצלו, בתקווה שהדבר יחזיק מעמד גם לאחרי הנישואין.

והנה בהדרכת החתנים הוא שומע לפתע על נושא חדש ובלתי מוכר: "עליך ללמוד להכיר טובה ולהודות עליה, ולעשות זאת מתוך הנאה פנימית. 'היה לי קושי ולא הסתדרתי, ואת עזרת לי. אני רוצה לומר לך שאני מכיר בכך ומעריך אותך בשל כך".

יש מי שפירש **הפסוק** "ה' אלוקי לעולם אודך" כמעין תפילה. דוד המלך לא רק הבטיח, אלא אף התפלל: "עזור לי, פתח אצלי את היכולת, אינני רוצה לשכוח להודות על שום פרט, אני רוצה שתהיה לי תמיד היכולת להודות...".

הזכות להיות בריאים בנפש

מי שפועל להיות אדם כזה, שמודה למטיביו ומכיר להם טובה, נוהג כלפיהם בענווה, גומל להם טובה ומעריך אותם גם כשקשה לו, בוודאי יהיה אדם בריא יותר. הוא יתחיל לומר ברכת המזון כיהודי ולומר ברכת מודים כיהודי, ויהיה לו רגש לשבת קודש, ולחנוכה וכן הלאה.

וכן **אם יגש האדם לשבת, לחנוכה, למודים ולברכת המזון כיהודי, וישתמש בהם כדי לעורר את מוחו ולבו, יהיה לו יותר** שלום בית, והוא יהיה שכן טוב. מדוע? משום שיהיה אדם בריא.

מה אומרים עליו כל השכנים? "תענוג להיות במחיצתו". בכל פעם שמתעוררת בעיה, הוא בא, מפשר בין השכנים ומשרה אווירה נינוחה. הוא אדם נעים ונוח לבריות. כשמתקשרים למכריו לברר אודותיו לגבי שידוך העומד על הפרק, כולם אומרים עליו פה אחד: "בכל פעם שהתעורר סכסוך קטן, הוא תמיד יישר את ההדורים: 'בסדר גמור, יהיה כרצונך'".

זוהי בריאות הנפש. התורה והמצוות יעזרו לאדם להגיע לכך, אם זהו מה שהוא מבקש. **אם יקיים את התורה והמצוות באופן יסודי, הוא ייעשה אדם כזה** בענייני בין אדם לחברו. **וכל יגיעה בענייני בין אדם לחברו תעזור לו לקיים את התורה והמצוות כראוי. כך יזדכך, ויהיו לו ההרגשים הנכונים והבריאים**.

שבח יקר וגדולה וכבוד

כעת ננסה להבין מעט את **חלק השבח**. זהו החלק שבני האדם פיתחו פחות מן החלקים האחרים, ואין להם כמעט מושג מהו. לכן אינם מקיימים אותו, וממילא אין להם התועלת, האור והרפואה שהוא מביא.

אחת מהסיבות שלא פיתחו אותו היא שבין בני אדם אין הדבר מצוי כל כך. הוא קיים, אך אינו מנוצל, ולכן אין האדם יודע מהו, גם כשמדובר בשבחו של הקב"ה.

רוב התפילה היא שבח. **הרגש העיקרי הנדרש לתפילת שחרית נלבבת הוא רגש השבח**. כל פסוקי דזמרה, כל ברכת יוצר, ותשעים אחוז משמונה עשרה, שהרי כל ברכה מברכות שמונה עשרה חתימתה שבח. כך גם לאחר התפילה: אשרי ובא לציון הם שבח, קדיש הוא שבח, שיר של יום הוא שבח, אין כאלוקינו הוא שבח, ועלינו לשבח הוא שבח.

מבנה התפילה כולו הוא מבנה של שבח, ובתוכו משולבים חלקים נוספים: חלק הקרבנות והקטורת, שהוא מענין **התשובה**, וכן חלקי **ההודאה והבקשה**.

חלקיק קטן מתוך בריאה ענקית

בדרך כלל, כשהאדם שואל את עצמו מה מועיל לו השבח, הוא אומר כך: "השבח מביא אותי להכיר שהקב"ה כל יכול, ולהכיר בטובה שהקב"ה עושה עם הבריאה, אבל אין הוא גורם לי להתפעל כל כך. העובדה שיש כוכבי אור נפלאים כל כך, לא תכסה את החוב שלי בבנק".

הוא לא חולק על כך שהקב"ה הוא כל יכול, אבל לא זה מה שמשנה את מחשבתו לגבי הדברים שבינו לבין חברו ולגבי בעיות חייו. את חלק ההודאה הוא יכול להבין, שהרי לדעתו מדובר בסגולה לקבלת שפע. ובחלק הבקשה בוודאי שהוא מוצא את עצמו. אבל חלק השבח? הוא אינו רואה כיצד נתינת השבח תשנה את מחשבתו.

אלא שכאשר הוא מתבונן מעט יותר, הוא אומר: "אכן, **השבח מביא אותי לאמונה שהכל בהשגחה פרטית ושהקב"ה כל יכול. וממילא הוא גורם לי לבטוח בו**, שהרי אם אני יודע שהוא מחיה את כולם, אני יודע שגם אותי יְחַיֶּה, שהרי גם אני נכלל בכולם".

דברים נכונים הם, ואין בהם עקמומיות. זהו האלף־בית: מעט אמונה ומעט בטחון. אבל יש **חלק גדול מן השבח שחייבים לפתח את היכולת להתפעל ממנו**. וכשהאדם זוכה, **ומשהו מתחיל להתעורר בקרבו, הוא נוגע ביסודות נפשו באופן העמוק והקדוש ביותר**.

מי שמניח למחשבתו לזרום באופן טבעי ואינו מתייגע לחשוב כפי שהתורה רוצה שיחשוב, ממילא כמעט כל מחשבותיו עוסקות רק בעצמו. מבחינתו, הוא מרכז הבריאה. ואם הוא זקוק למאמר חז"ל, יש לו את המאמר "בשבילי נברא העולם", שאותו אימץ לעצמו ומרבה להשתמש בו בכל עת. ובעיקר הוא חושב על הבעיות שלו.

היכולת להסתכל על המציאות כמות שהיא מוציאה את האדם מן הדרך הזו. פשוט להסתכל על המציאות: יש שמים ויש

ארץ, יש מיליארדי בני אדם ואני אחד מהם, **יש בריאה גדולה ומושלמת ואני חלק קטן ממנה.** בדרך כלל, כשהאדם מתחיל לשמוע דברים אלו, אינו מבין מה התועלת בהם: "האם אתה רוצה ללמד אותי כאן ענווה? זה לא יעזור לי".

תיקון הראייה על ידי הרחבתה

אך אם נתבונן בכך, נראה כמה הדבר חשוב, בריא ואמיתי. כל אחד מבין ש**כאשר הוא רואה רק פרט אחד מן התמונה, ראייתו אינה נכונה.**

ה'חפץ חיים' זצ"ל אמר שמי שאינו מרוצה ממשהו שקורה לו, דומה למי שמסתכל על חלק אחד מתוך פאזל ונדמה לו שהוא יודע מה הוא רואה. **ואילו היה רואה את כל התמונה**, המורכבת מאלפי חלקים, **היה מסתכל על הדבר אחרת.**

הדבר נכון גם כשלא אירע לאדם דבר. אדם מסתכל על הספרה שלוש שבשעון, אבל כל השאר מוסתר ממנו. שואלים אותו: "מה אתה רואה?" והוא עונה: "אני רואה רמז לשלושת האבות, או לתורה, נביאים וכתובים", וכיוצא בזה. אין הוא מתקרב כלל אל הדבר האמיתי, משום שאינו רואה אלא חלק קטן. אם יניחו לו לראות גם את השאר, מיד יבין שמדובר בשעון.

כך הוא גם בהסתכלות על העולם. ב**ספרים** מובא לגבי לשון הרע שגם כשהאדם מספר דבר שהוא אמת, יש בו שקר, משום שאינו מסתכל על התמונה הגדולה. **האם זה מה שמגדיר את פלוני? היית צריך לראות אותו קודם לכן ולאחר מכן.** נתקלת בו ברגע אחד של כעס, ואין לך מושג בכלל כמה הוא עבד על מדת הכעס וכמה הוא השתנה לטובה.

ראיית חלק קטן מן התמונה הוא ראייה מעוותת. אתה רואה את התמונה מעוותת, ו**לעולם לא תוכל לגשת אליה באופן הנכון כל עוד אינך מרחיב את ראייתך.**

משום כך, כל אדם מיושב וחכם, יתייעץ עם כמה אנשים לפני כל החלטה חשובה. הוא יחפש אנשים בעלי ראייה רחבה, יראי שמים וישרים, ולעולם לא יחליט על פי ראייתו בלבד. ומדוע? הרי אתה יודע מה קורה אצלך יותר מכל אדם אחר! התשובה היא: "אני חייב לקבל ראייה רחבה יותר, ואותה אני יכול לקבל רק מאנשים שהם חוץ ממני. יש הרי צדדים שקשה לי לעמוד עליהם לבדי, כגון כיצד ייראה הדבר בעוד חמש שנים, ועוד דברים שלא לקחתי בחשבון. אין הכרח שאקבל בעיניים עצומות את מה שפלוני אומר לי, אבל אני שואל אותו משום שאני צריך עוד גוונים לתמונה".

כך נוהג האדם, וזה חשוב מאוד. מדוע? **משום שהאדם אינו יכול לראות את כל התמונה.** "אני רואה אותה מן הזווית שלי, ואני חייב לראות אותה מזווית נוספת. כיצד הדבר נראה מצד היהדות? האם הוא יגרום לחילול השם?" **את זה האדם אינו יכול לדעת בעצמו. והרי צריך האדם להיזהר מאוד שלא יתחלל שם שמים על ידו.**

ויש שהאדם מצטדק ואומר: "אני והקב"ה מכירים את העבירות שלי, 'אתה יודע לאולתי ואשמותי ממך לא נכחדו', אינני ירא שמים כל כך, ולכן אין זה חילול השם גדול כל כך...".

טעות היא בידך! אתה נכשל באחד הדברים החמורים ביותר בגלל ענוותנותך הפסולה. אתה נכשל בדבר חמור כל כך, שכמעט אין עליו תשובה. **עליך אפוא לדעת כיצד אחרים מסתכלים עליך.** שהרי אם אנשים שמעריכים אותך רואים אותך עושה דברים שאינם ראויים, שם שמים מתחלל על ידך, ואינך יכול לדעת זאת עד שתשאל אחרים. **אתה זקוק לראייה רחבה. היא נחוצה לך למען היהדות, הישרות והאמת, וכדי לגשת לדברים באופן יסודי יותר.**

האדם הוא כמו גרגיר אבק

כשאתה משבח, אתה זוכה לראייה רחבה. אכן, יש כוכבים, ועליך לעסוק בהם מדי יום.

יודע אתה מדוע אינך מתפעל מן הפסוק "הללוהו כל כוכבי אור"? ומדוע אינך מתפעל מן הפסוק "מונה מספר לכוכבים"? **משום שאתה חושב שאין הדבר נוגע אליך...** "'הרופא לשבורי לב', אולי באמת נוגע אלי. אבל 'מונה מספר לכוכבים'?! מה לי ולזה? ייתכן שיש אנשים המתעניינים באסטרונומיה, אבל לא אני".

זו טעות גמורה! **הקב"ה ברא את הכוכבים בשבילך, והדבר נוגע אליך מדי יום ביומו.** אתה אומר זאת בערבית ואתה אומר זאת בשחרית, **וכך אתה רואה מעט כמה קטן אתה.**

בימינו נתן הקב"ה בידי בני האדם טלסקופים משוכללים ושאר אמצעים, כדי לראות דרכם חלק ממרחבי החלל האינסופיים: צבאות השמים, השמשות והכוכבים שאין להם סוף. **כל זאת כדי לראות כמה קטן עולמנו לעומת כל מה שקיים בבריאה, וכיצד הכל סובב בסדר מופתי על ידי הבורא.** ואז כשאתה שומע שאברהם אבינו אמר "ואנכי עפר ואפר", אתה מתחבר לזה. **אתה מבין שאינך אפילו נקודה קטנה. נכון יותר לומר שאתה גרגיר אבק שאינו נראה.**

אם ברצונך להכיר מעט את המציאות, דע לך שלא תוכל להכיר אפילו את המציאות שלך כל עוד אתה נשאר בתוך קופסה קטנה, לבדך עם עצמך. **לא תבין אפילו מה עובר עליך, ולא תוכל להבין כיצד הקב"ה מתנהג עמך.** שום דבר לא תבין, **והכל משום שאינך רואה את התמונה הרחבה.**

יש עולם יפה ושליו

אכן, **כשהאדם רואה את יופי הבריאה, את שלימותה ואת הטוב שבה, הדבר הראשון שהוא אומר לעצמו הוא: "הבריאה נפלאה ומושלמת כל כך!"** היופי מרהיב עד מאוד. ראה את השמים התכולים, את הדשא הירוק ואת העצים המתנועעים. האזן לקול גלי הים המתנפצים. **אתה חווה את הטבתו של הקב"ה, ואתה רואה כיצד הכל תוכנן בסדר מדויק וקפדני על ידי בורא מטיב.**

הדברים האלה גורמים לך להכיר בכך מה מתרחש באמת. מישהו שואל אותך: "מה קורה?", ואתה עונה: "זה מה שקורה: **יש כאן עולם יפה, המנוהל על ידי בורא טוב ומטיב**".

אדם נמצא בנופש ויושב על כסא עם גמרא. מולו עצים גדושים בעלים ירוקים, ומעליו ציפורים עפות בלהקות. מתקשר אליו מישהו ושואל: "מה נשמע? מה קורה?" אם הוא חי בעולם מצומצם ואווילי, הוא יכול גם יכול לנצל זאת לרעה. הוא יכול לומר לחברו בתקווה לעורר בו קנאה: "אילו ראית! אינך יודע מה אתה מפסיד. אני עומד עכשיו בפסגת ההר, ואתה תקוע בביתך, ואם כן אני שווה משהו...".

אכן כן, אם האדם נשאר כלוא בהשגתו המצומצמת, הוא יכול לעמוד על הר גבוה ולחשוב על חבריו, לצלם את עצמו ולשלוח להם כדי שכולם יראו כמה גדול הוא. אבל אם הוא רוצה להוציא את עצמו מאותו צמצום, כששואלים אותו מה קורה, הוא עונה: "אני רואה כאן בריאה נפלאה".

המוח והלב מתעוררים לתחיה

התועלת הראשונה היא ש**מחשבת האדם מתעוררת להיות פרה ורבה, וכוחות הנפש הטבעיים מתעוררים לתחיה.** אדם המתפעל מתוך ראייה רחבה, כשיראה מולו בעל חי מתייסר, יגש אליו, יתן לו פרוסת לחם ויגיש לו מים לשתות. כך אנו מכירים מן התמונות הידועות של גדולי ישראל בדור הקודם, שהגישו חלב לחתול או גרגירים ליונים.

ממה נובע הדבר? מכך שהאדם אומר לעצמו: "**אינני מרכז הבריאה. אני נמצא בתוך בריאה ענקית". כשזו הגישה, המוח חושב באופן רחב ואמיתי יותר, וכוחות טבעיים פורצים מן הנפש.**

כשהאדם שקוע בעצמו, הוא אומר: "אילו יונים? אילו חתולים? אתה יודע שיש לי ילד בשידוכים, שכבר חמש שנים לא נמצא לו זיווגו?" גם כשהוא באמצע אמירת תהלים, אינו מסוגל לראות דבר מלבד עצמו. לא כן **כשהאדם חווה את הבריאה. אז הוא אומר: "בעניינים הזעירים שלי אחשוב עוד מעט. קודם כל, היכן אני נמצא?"**

חדל לחיות חיים שבהם רק אתה קיים, ואז יתגלו כוחות נפשך החוצה. תתחיל לראות דברים באופן נכון יותר, וממילא תכעס פחות על אנשים. שהרי **אתה חי בעולם של טוב, אתה רואה את הטוב, אתה מרגיש אותו, אתה ממשש אותו.**

זוהי התועלת הראשונה: **מוחו ולבו של האדם אינם עוד בבחינת חצי מתים.** אם כל מה שהאדם רואה הוא את עצמו ואת בעיותיו, הוא חצי מת. וזאת אף אם בעיותיו נובעות מכך שאינו מתקדם ברוחניות. נדגיש שוב: **גם אם מה שמציק לו הוא שאינו מתקדם ברוחניות, גם אז הדבר נכון במלואו.** אדרבה, **צמצום הראייה הוא שמוליד את הבעיות.**

רואים אדם שרוצה ללמוד ברציפות, אך אינו נותן לנפשו את הרחבות, ואין בעולמו אלא הוא עצמו. הוא עולה ויורד, מחפש מקום מתאים ללמוד בו, מנסה ללמוד, נשבר כשאינו הולך לו, מנסה שוב, נשבר עוד יותר, ועוזב את הכולל.

כשאתה יוצא מארבע אמותיך ומרחיב את ראייתך, דמך מתחיל לזרום לכל אבריך, ואתה נעשה שמח ועליז. **וכשאתה שמח, מוחך נעשה פרה ורבה, וממילא אתה יכול לטכס עצה.** מי שאינו מצליח בלימודו, אין זה אלא משום שנשבר לבו ואינו מוצא דרך לצאת מכך. זהו הנושא הראשון: **מערכת המוח והלב פועלת טוב יותר על ידי הרחבת הראייה.**

יציאה מהקונכיה כתרופה למתח ודאגה

התועלת השניה. נניח שאדם נמצא בבית החולים עם אביו, ואין איש בחדר מלבדו ומלבד אביו. הוא נמצא שם אך ורק כדי לקיים מצות כיבוד אב. זהו כל מבוקשו, והוא מוכן למסור את נפשו על כך. מה קורה עכשיו? יש רצון. רצונו של מי? רצונו של אבי. ואני נמצא כאן כדי למלא את הרצון הזה. להרים את משענת המטה, להביא כוס מים, לשמור שאיש לא יפריע עכשיו, לעזור לאבי להתפלל...

ואם אתה נמצא בחדר לבדך, רק אתה ורצונך ואין בלתך, כל מעייניך נתונים לדבר אחד בלבד: מילוי רצונך. כל השאר רחוק ואינו מעניין. "שמעתי שבאפריקה יש עוד אנשים, אבל כאן, בעולם האמיתי, יש דבר אחד בלבד: רצוני. אני ואפסי עוד".

כך קורה למי שרואה את עצמו כמרכז הבריאה וחושב כל היום רק על עצמו. אצלו **כל הכשרונות והכוחות הפנימיים משמשים כלים למילוי רצונותיו ולהגנה על עצמו מפני הרע. שהרי אינו רואה מי שיעשה זאת במקומו**, ואין איש עמו.

ילד היושב על ברכי אמו ואוכל, אינו חושש שמא יתלכלך, משום שהוא יודע שאם יתלכלך, אמו תנקה אותו. אבל כשאדם נמצא בגפו, למשל שנסע לשבת לבדו וגילה שלקח עמו כתונת אחת בלבד, הוא נזהר כל הזמן שלא להתלכלך. הוא אומר לעצמו: "אין לי כלום, רק אני עם עצמי".

כשהאדם חי בתוך עצמו, הוא חי במתח תמידי (stress)**. כל הזמן עליו לדאוג לצרכיו ולהגן על עצמו מכל רע, וכך הוא נעשה ה'מלך עוזר ומושיע ומגן' של עצמו.**

נסיונם של המפורסמים

דוגמא לדבר: אדם מפורסם, שכל חייו סובבים סביב פרסומו. בכל יום, מיד כשהוא קם בבוקר, הוא בודק מי עוד כתב עליו שהוא נהנה ממנו, וכמה אוהדים ומעריצים כבר יש לו. **אדם כזה חי במתח תמידי:** כל הזמן הוא חושב כיצד מסתכלים עליו ומה אומרים עליו, ונזהר מאוד שלא לעשות שום טעות שעלולה לפגוע בו.

או, להבדיל, מי שנולד בנש"ק, וכל ימיו כולם מסתכלים עליו. כשנכנסה בו דעת, כבר היה שנים רבות בנש"ק. וכך, כל הזמן עליו להקפיד שהכל יתאים לכללים: צורת הליכתו, צורת דיבורו והתנהגותו. **הדבר קשה מנשוא, שלא נדע מצער.** אמנם **האדם**

יכול לעבוד על עצמו. אין זה אומר שאין זו התמודדות. הדבר באמת אינו פשוט.

חדל לחיות חיי הישרדות

הדבר דומה לאדם שגדל בבית שבו ספג סטירה על כל דבר קטן. כל הזמן נאלץ להיות על המשמר, שמא על כל טעות קטנה יקבל סטירה. הדבר הרס אצלו את היכולת ליהנות מן העולם, משום שלמד לחיות חיי הישרדות[ג].

גם לבעלי החיים יש כח הישרדות. הם חיים ונהנים, אך כשהם מרגישים בסכנה, הם מפעילים את כח ההישרדות. **בכל אדם יש מעט מזה, כל עוד הוא חי בתוך עולמו הקטן. כשהוא מסתכל כל היום רק על עצמו, אינו רואה כלום.** כשהאדם מסתכל על עצמו כל היום, "האם אני מצליח או לא? כיצד מסתכלים עלי, כך או אחרת?", הוא כאילו מחזיק מולו כל הזמן ארבע מראות, כדי לראות כיצד הוא נראה מכל צדדיו. **כך הוא נעשה שקוע בעצמו, ואינו יכול ליהנות מן החיים.**

הנח לזה! הרפה! תתחיל לחיות! **לחיות פירושו שהאדם מרגיש שאינו צריך להשיג לעצמו דבר ואינו צריך להגן על עצמו. הוא יכול לחיות בשלווה.**

כי אראה שמיך מעשי אצבעותיך

עד כה תיארנו את הצד הבעייתי. וכיצד נראה הצד השני - דבר והיפוכו? **הוא טבעי ביותר: אדם שחי בטבעיות.** "**אינני עושה דברים מחשש למה שיאמר פלוני, ואין זה שיקול בהחלטותיי. אני כפי שאני**".

זהו **אחד היסודות הבריאים ביותר שבנפש**, ו**אחת העצות החזקות ביותר כדי שלא להיזקק לרצות את הבריות.** אדם כזה הוא אדם טבעי. **טבעיות צומחת אצל מי שרואה את עצמו כגרגיר אבק.** לא משום שהוא רומס את עצמו, לא משום שאינו נשמה, ולא משום שאין לו שייכות לאין סוף. אלא **משום שאין לו עניין במה שאחרים אומרים או חושבים.** הוא יושב ומסתכל על הבריאה. **עכשיו הוא רואה את הבריאה, לא את עצמו, והוא מדושן עונג.**

יש שאדם יוצא לנופש ומרגיש: "עכשיו אני יכול להיות אני. אני יכול לשיר ולהתנהג בטבעיות. אינני צריך לחשוש מן הסביבה".

דוד המלך, אשר הרגיש דלית ליה מגרמיה כלום, ראה את הבריאה כך כל הזמן (תהלים ח, ד): "כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה". ובפסוק שאחריו (פסוק ה) נאמר: "מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ". כשהעלה את ארון הקודש, כרכר ופיזז לפניו כאחד האדם, ומיכל בת שאול לא יכלה להבין זאת. אך דוד המלך אמר: "אינני כלום". ומדוע? לא משום שחטא. לית ליה מגרמיה כלום, ועדיין אין בו "מי" שיחטא. הוא בטל לגמרי. "**הבריאה יפה כל כך, עד שלא שמתי לב כלל שאני קיים. אני כאן כדי להתפעל, ולא כדי לבדוק כל היום מה עשיתי ומה לא עשיתי, במה הצלחתי ובמה לא הצלחתי. חלק אני מן הבריאה הענקית והיפהפייה, וכולי התפעלות מן האלוקות שבה**".

הראייה הרחבה מביאה טבעיות לאדם עד שאינו צריך לסנן כל דבר כל הזמן, ואינו צריך לרצות בני אדם. וזהו כוחו של השבח. כשהאדם משבח, הוא מרחיב את ראייתו וחי חיים כה נעימים.

חיים טבעיים ומשוחררים

שמעתי בשם יהודי חשוב, שאמר בסעודה שלישית ב**פרשת תולדות** (ש"ז): ב**פסוק** נאמר "וידו אוחזת בעקב עשו". נשאלת השאלה: לשם מה אחז בעקבו? הרי עשו כבר יצא ראשון וניצח. מה יועיל לו שיאחז בעקבו?

התשובה היא: בדרך כלל, אדם שמרגיש מנוצח מנסה להצדיק את עצמו: "לא ניסיתי. אילו ניסיתי, הייתי מנצח". אבל מדתו של יעקב אבינו הייתה מדת האמת, ולא הרגיש שום צורך להצדיק את עצמו: "כן, ניסיתי לגבור על עשו ולא הצלחתי. ומה בכך?" את זה מספרת לנו התורה: את הטבעיות שהייתה בו.

מספרים ש**ה'בית ישראל' מגור** זיע"א ישב פעם באסיפה וישב שם גם **הגר"ח שמואלביץ** זצ"ל. חילקו שם גלידה. ה'בית ישראל' לא אכל את המנה שהוגשה לו, והגר"ח שמואלביץ אכל. כשסיים לאכול, פנה אל ה'בית ישראל' ושאל אותו: מאחר שאינו אוכל את מנתו, האם יוכל ליטול אותה לעצמו? וה'בית ישראל' שיבח אותו מאוד. הוא התפעל מטבעיותו.

הנפש חולה כשהאדם מרגיש כל הזמן שהוא צריך להסתכל ימין ושמאל ולהיזהר. לא! **אינך צריך להיזהר משום דבר. מי אתה בכלל? יש כל כך הרבה טוב. אתה עטוף בטוב מכל צד.** פקח את עיניך וראה. האדם טוען: "מה אעשה, ומוחי חושב כל הזמן?" אכן, אבל מדוע הוא חושב כל הזמן דווקא בכיוון הזה? יש למוחך די דברים לחשוב עליהם, ואינו מוכרח לחשוב דווקא על זה.

חיבור לבריאה ויציאה מבדידות

ועוד תועלת גדולה. ידוע שאחת ממחלות הנפש הקשות אשר דיברנו עליה בעבר, היא **הבדידות.** האדם מרגיש בודד, ומשום כך אינו מרגיש את ערכו ואת הקרבה, ואינו מרגיש אהוב ורצוי.

אך כשהאדם מתבונן בטובו של הקב"ה, ומתמלא חיות מברכת המזון כשהוא מתבונן כיצד הקב"ה מפרנס בחן, בחסד וברחמים, הוא מבין שאין זה מובן מאליו. הוא רואה שהקב"ה עושה זאת לכל הנבראים, ומבין: "**אינך היחיד בעולם**"...

האדם יכול לברך ברכת המזון בכוונה כל ימי חייו, ומעולם לא יעלה על דעתו שבעצם אין מדובר בו כלל: "שוב בירכתי. 'ואכלת ושבעת וברכת'. רבונו של עולם, תודה על הגבינה, על הביצה ועל הלחם". אינני בא אליך בטענות. אתה נשמה טהורה. אבל מדוע אתה מצמצם את הדבר? לא עליך מדברים. אומרים ש**יש מציאות בבריאה, שהקב"ה מפרנס וזן כל אחד ואחד מן הנבראים, שאין להם מספר.**

ג living in survival mode

עד לא מכבר לא האמינו שבמעמקי הים חיים בעלי חיים, משום שסברו שבקור ובחושך כאלה אי אפשר לחיות. רק לאחרונה, כששלשלו לשם מצלמות מתקדמות, גילו שחיים שם בעלי חיים רבים מאוד, ומזונם מפגרי הלווייתנים הגדולים שמתים ושוקעים לקרקעית, ומהם ארוחתם.

הוי אומר: אתה מרוצה מן הגבינה שלך. נפלא. אך יודע אתה מה הבעיה? אם הכל מסתכם בגבינה שלך, יבוא יום ותרגיש צער רב: "הגבינה התייקרה! קראתי בעיתון שמחירה עלה בשלוש אגורות. רבונו של עולם, אולי נעשה הסכם? אני מוכן לקבל על עצמי קבלה".

לא מדברים עליך בכלל. **"הזן את העולם כולו בטובו", ואתה אחד מכל הנבראים.**

כשהאדם מרחיב את ראייתו באופן זה, חודרת בו ההכרה שאינו לבד. ובפרט **כשהוא רואה דברים מופלאים, המביאים אותו לידי התפעלות וגורמים לו להרגיש שהוא חלק מדבר עצום. הוא מחובר לבורא כל העולמים, ואינו יצור בודד.**

שייכות למשפחה גדולה

נתאר אדם שזכה להשגחה פרטית מופלאה. הוא התפלל ומיד הגיע יהודי ושאל אותו למבוקשו. מה הוא מרגיש אז? **הוא מרגיש לא רק שתפילותיו נשמעות, אלא גם שיש לו שייכות לאומה הישראלית. הוא מרגיש שהוא יהודי ושיש לו אב גדול.** אין הוא צריך שמישהו יידע על כך. **הוא מרגיש חשוב כל כך, משום שהוא מרגיש מחובר לבורא, שהוא כל יכול.**

ערכו בעיני עצמו עולה מאוד כשהוא מרגיש שהוא חלק מעולם חשוב. אפשר לראות עסקנים שכאשר מבקשים מהם להשיג אלף דולר עבור יהודי, אין להם לא חשק ולא זמן לכך. אבל כשצריך לאסוף חצי מיליון דולר, הם קמים לתחייה, ותוך יומיים הם משיגים את הסכום.

ההסבר הוא שהעסקן זקוק לאתגר כדי שיתעורר לחיים. אם הוא רואה אדם הנוטה למות, ומבין שיוכל להציל אותו על ידי חצי מיליון דולר, אז הוא מתמלא חיות, ומסוגל להישאר ער שני לילות לשם כך. פירושו של דבר: **מוחו ולבו נבראו לגדלות, וכשבאים להשתמש בהם לקטנות, הם אינם מתעוררים.**

יש ילדים שלפני שמתחילים ללמוד אתם גמרא, יש איתם יגון ואנחה, והם מחוללים מהומה בכיתה ובבית. מדוע? משום שמדובר בילד שמוחו חושב באופן רחב יותר. כשאומרים לו לומר בניגון של החומש "ויאמר - האט ער גיזאגט", אין הוא מסוגל לכך. וכשמתחילים לאתגר את מוחו בקושיות, בתירוצים ובחילוקים, אז הוא בא אל המנוחה ואל הנחלה, משום שלפתע הוא מקבל את מזונו.

ד challenge

האדם הוא מציאות של גדלות. וכשהוא מרגיש גדלות, הוא אומר: "תודה, נתת לי אוויר לנשימה. אני צריך עוד".

פלאי הבריאה משכחים את הצרות

כ**שתשבח ותתבונן בנפלאות הבריאה, תרגיש את ערכך, תרגיש יהודי, תרגיש שקיבלת אויר לנשימה.** וממילא תאמר: **"ואם פלוני אמר? ואם פלוני חשב? מה אכפת לי?" הדבר ייעשה בעיניך חסר משמעות לגמרי, ולא יעניין אותך כלל.**

אנשים חושבים שרק כשהאדם נכנס לעולם של רע, כלומר כשפוקדות אותו צרות קשות, הוא שוכח את הבעיות הקטנות, שהרי 'צרות אחרונות משכחות את הראשונות'. אך האמת היא שהדבר פועל טוב וחזק הרבה יותר כשהאדם נכנס לעולם של טוב. **הוא רואה את פלאי הבריאה, מתפעל מהם, ומאושר על שזכה לדבר עם הבורא המחיה את כל הפלאים הללו. ההתפעלות הזו עוזרת לו לזכור מי הוא, עד שאין לו ענין כלל** במה שאחרים אומרים או חושבים.

נמצא ש**ככל שהאדם לומד להתבונן בבריאה, להתפעל מיופיה ולחדול מלהסתכל בעצמו יומם ולילה, מוחו ולבו מתחזקים, טבעיותו מתחזקת, הוא מרגיש קרבה** (היפך הבדידות), **וערכו בעיניו מתחזק.**

ולכן, אם האדם רוצה להתעלות בענין זה שרבינו המחבר מדבר עליו, כלומר **לקיים מצוות בטבעיות ולהרגיש את ערכו ממקום בריא**, באופן ש**לא יעסיק אותו אם מישהו הסתכל עליו אם לאו**, העצה היא זו: **שישקיע בחלק השבח שבתפילה, יתבונן בפלאי הבריאה**, ילמד את שער הבחינה שבחובת הלבבות, **ויחדל להסתכל כל הזמן בעצמו. זהו שיעורר שמחה בלבו ויועיל לשלימות עבודתו.**

טיסה אל מחוץ לאטמוספרה

הגה"צ **רבי שמשון פינקוס** זצ"ל אמר: תתארו לעצמכם שני אנשים שעלו אל מעבר לאטמוספרה, והם מסתכלים על העולם מבחוץ. לפתע רואה אחד מהם שמישהו מחנה את רכבו בחנייה שלו, והוא מתחיל לכעוס. הוא אומר לחברו: "איזו חוצפה!"

אמר הרב פינקוס: **כשהאדם מתרגז בשבת על דבר מעין זה,** הוא נוהג בדיוק כך. הקב"ה אומר ליהודי בשבת: **"צא מן הבריאה, ראה אותה מבחוץ והתפעל מיופיה".** והאדם חוזר מבית הכנסת לאחר התפילה ומתחיל לכעוס: "מי התיר לו להחנות כאן את רכבו?"

על האדם אפוא לנצל את היכולת להרחיב את ראייתו, כאמור, ויהיו חייו נעימים.

לקבלת הגליון וקונטרס הבינני המלא, או לקבלת השיעורים, שלחו מייל: info@machonhavineini.com
לתרומות וזכויות בהפצת הגליון ושיעורי הבינני, צרו קשר עם 'מכון הבינני': 718.387.1122 או במייל: info@machonhavineini.com